

In Mariam Sclerenam

Στίχοι τοῦ Ψελλοῦ εἰς τὴν σεβαστὴν ἐπιτύμβιοι

Νῦν κοσμικὴ θύελλα, νῦν κοινὴ ζάλη, νῦν συμφορᾶς ἄπαυστος ἠγέρθη κλύδων· νῦν, οὐρανέ, στέναξον ἐξ ὕψους μέγα καί, γῆ, κάτω βόησον, ὦ δεινοῦ πάθους. νῦν ἀντὶ φωτὸς αἶμα πέμψον, φωσφόρε· νῦν, καὶ σελήνη καὶ χορὸς τῶν ἀστέρων, ἀντ' ἀκτίνων πέμποιτε κρουνοὺς δακρύων· ἠὲρ δὲ καὶ θάλασσα κυματουμένη, ἀχλὺν ἐπενδύθητε καὶ βαθὺν ζόφον. ἡ γὰρ σεβαστὴ καὶ γένει καὶ τῷ βίῳ, τὸ λαμπρὸν ἀξίωμα τῶν ἀνακτόρων, ἡ βαθμὶς ἡ πρόκριτος, ἡ πρώτη βᾶσις, ἡθῶν ὁ κόσμος, τῶν τρόπων ἡ λαμπρότης, τὸ ζῶν ἄγαλμα, τῶν φρενῶν ἡ σεμνότης, τὸ τερπνὸν ἄνθος, τῆς τρυφῆς τὸ χωρίον, ἡ τῶν Χαρίτων εὐπρεπὴς κατοικία, ἡ πᾶν τὸ κάλλος τῶν ἐν ἀνθρώποις μόνῃ ἔχουσα καὶ φέρουσα καὶ τῷ δεσπότη δείξασα καὶ τέρψασα λαμπρύνασά τε ὡς δένδρον ἀνθοῦν ἐκ νοητῶν κοιλάδων, φεῦ φεῦ, πρὸ ὥρας ἐτρυγίθη ῥιζόθεν. Ὡ δένδρον οἶον ἐξέκοψας, ὦ Χάρων· οὐ ῥίζα μὲν κάτωθεν ἐψυχωμένη, ὁ καρπὸς ἐγλύκαζεν αὐτὴν καρδίαν, τὸ φύλλον οἶον μὴ μαραίνεσθαι χρόνῳ, οὐκ εἰς ἕαρ δ' ἔθαλλε καὶ θέρος μόνον, εἰς πάντα δ' ἦνθει καιρὸν εὐκάρπῳ φύσει. ὦ ποῖος ἀστήρ φωτολαμπῆς ἐκρύβη, ὦ ποῖος ἔσβη γῆς ἀπαυγάζων λύχνος· μόνῃ γὰρ αὐτῇ γῆς τε καὶ πόλου μέσον ἄστρον φαεινόν, ἄνθος ἠδονῆς γέμον, τὸ σῶμα λαμπρὰ, παμφαῆς τὴν καρδίαν, ταῖς ἀρεταῖς στίλβουσα μαργάρου πλέον, ταῖς καλλοναῖς λάμπουσα μᾶλλον χρυσοῦ, τὸ θῆλυ σαρκὸς ἀρρενοῦσα τοῖς τρόποις, τὸ κόσμιον φέρουσα μέχρι καὶ θεᾶς. ὦ πάντα νικήσασα τῇ σαυτῆς φύσει καὶ πάντα κινήσασα πρὸς θρηνωδίαν, ὦ πάντα μὲν θέλξασα κάλλει καὶ φύσει καὶ πάντα πληρώσασα νῦν πικροῦ ζόφου, ὦ γῆν καταυγάσασα ταῖς ἀγλαΐαις καὶ νῦν ἀμαυρώσασα τὴν πᾶσαν κτίσιν, ὦ πάντα συγκρύψασα ταῖς εὐμορφίαις τῆς γῆς τὰ κάλλη καὶ τὰ φαιδρὰ τοῦ πόλου καὶ νῦν κρυβεῖσα σωματοφθόρῳ λίθῳ· ὦ πάντα πλήρη στυγνότητος ἐσχάτης καὶ δακρύων γέμοντα καὶ πένθους ξένου, τὸ λαμπρὸν οὐκ ἔχοντα σῆς θεᾶς φάος, τὸ θέλγον οὐ φέροντα σῆς λύρας στόμα. Τίς μοι παρέξει κρουνοὺς ἡματωμένους, τίς δακρύων ἄβυσσον οὐ κενουμένην, ὅπως ἀποκλαύσαιμι τὴν κοινήν ζάλην, τὴν φλεγμονὴν δὲ τοῦ πάθους τῆς καρδίας τοῖς δάκρυσιν δείξαιμι τοῖς ἡμαγμένους; ὦ καὶ μάτην ζήσασα τούτῳ τῷ βίῳ, ὦ καὶ μάτην τυχοῦσα λαμπρᾶς ἀξίας καὶ δόξαν ἄκραν συλλαβοῦσα τῆς τύχης, ὦ καὶ μάτην φανείσα λαμπρὰ τὴν θέαν καὶ πάντας ἀστράψασα καλλοναῖς ξέναις, στυγνῶ κρυβεῖσα καὶ παρ' ἐλπίδα λίθῳ. Ὁ δεσπότης δὲ σῶ πόθῳ κεκαυμένος καὶ σῶν μεγίστων ἀρετῶν μεμνημένος ἔχων τε τὴν σύμπνοιαν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τὴν ἄκραν σου ψυχικὴν εὐφυΐαν φέρων τε τῷ νῶ τὴν πικρὰν τιμωρίαν, ἦν ἐν ξένη γῆ δυστυχῶς ἐκαρτέρεις, καὶ σὸν παρηγόρημα, σὴν θυμηδίαν, ὅπως μὲν αὐτῷ λάτρις ἦσθα τοῖς τρόποις, ὅπως δὲ καὶ θάλασσα τῶν δωρημάτων, τρυφῆς χορηγὸς καὶ τροφῆς ὑπηρετίς, τούτων ἀπάντων τῶν καλῶν μεμνημένος, ἔσπευδεν ἰσόμετρον ἐκτίσαι χάριν, ἔσπευδε νικήσαι σε πλήθει χαρίτων, χειρὸς τοσαύτης εὐπορήσας καὶ κράτους, καὶ πᾶσι τιμᾷ τοῖς καλοῖς καὶ τιμίοις, πλούτῳ σε πολλῶ, λαμπρότητι παγκάλῃ· τοῖς μαργάροις κρύπτει σε, τοῖς λίθοις πλέον, αἶρει πρὸς ὕψος τῆς ὑπερτάτης τύχης, κοινήν τίθησι τοῦ βίου σε προστάτιν· ἔπειτα μείζους ἐννοῶν βαθμοὺς πάλιν πρὸς μείζον αὖξει καὶ μεταίρει σε κλέος, τιμῇ καταστέψας σε λαμπρᾶς ἀξίας καὶ τὴν σεβαστὴν ἐκ γένους καὶ τοῦ τρόπου τιμᾷ σεβαστὴν ἐκ τύχης καὶ τοῦ βίου. ὀφθαλμὸς αὐτῷ, φῶς ὑπῆρχες ἠδύνον, ζωὴ, πνοή, τὰ πάντα, δόξα καὶ κράτος, ὀρωμένη, λαλοῦσα καὶ κινουμένη. παρῆν γὰρ ἐν σοὶ κάλλος, ἦθος καὶ χάρις, καὶ γλυκύτης ἔμψυχος ἦνθει σῆ φύσει· καὶ πᾶς

βλέπων σε μὴ θέλων ἐμειδία, ὥσπερ τινὸς χάριτος ἐμπεπλησμένος· καὶ χεῖρα κινῶν, ἀλλ' ὁμοῦ καὶ τὴν κάραν «ἄμειπτος» εἶπεν «ὃς ποθεῖ τὴν σὴν θέαν».

Ταύτην ἔχαιρε γῆς ὄρων ὁ δεσπότης μόνος τε τὸν λειμῶνα τρυγῶν τοῦ βίου ἄπαυστον εἶχε ἁρμονίην τῇ καρδίᾳ. κἂν ἡλίου φῶς ἦν κεκρυμμένον νέφει, τὴν σὴν ἑώρα λάμψιν ἀντὶ φωσφόρου· κἂν τὴν σελήνην οὐκ ἔδεικνυ τὸ σκότος, σὲ τὴν σελήνην εἶχε λύτειραν ζόφου· ἀχλὺς κατεῖχε τοῦτον ἐξ ἀθυμίας, καὶ σὴν βλέπων ἔναστρον ἤγαλλεν θέαν. Ὀρφεὺς γὰρ ὄντως, ἀλλὰ Σειρὴν τὸ πλεόν ὑπῆρχες ἐκπέμπουσα πάγκαλον μέλος· καὶ πάντοθεν θέλγουσα καὶ κηλοῦσά τε καὶ πρὸς χαρὰν πέμπουσα καὶ θυμηδίαν καὶ θλίψεων λύουσα τὰς περιστάσεις, οὕτως ἐνίκας καὶ πάλιν τὸν δεσπότην λαμπραῖς ἀμοιβαῖς ψυχικῶν χαρισμάτων, πάσης δὲ μᾶλλον ἐκράτησας καρδίας. καὶ πάντες εἰς σὲ μᾶλλον ἢ πρὸς Ὀρφέα ἤγοντο συντρέχοντες ἀπλήστῳ πόθῳ, καὶ πᾶς ἰδὼν ἐκπληκτος ἴστατο βλέπων· κἂν μὴ τις αἰδῶς ἀντέκρυπτε σὴν θέαν, καινός τις ἄλλος ἀντεποιήθη λόγος, ὡς ἡ σεβαστὴ τῷ ξένῳ τῆς ιδέας πῆγνυσι τὸν βλέποντα καὶ ποιεῖ λίθον. ἀλλ' ἦν ἄθελκτος πρὸς τὸ σὸν μέλος Χάρων, ἀλλ' ἦν ἄτεγκτος ἡ τελευταῖα καὶ μόνη. Φεῦ φεῦ, ὅποιον νῦν παρειαγάω λόγον; πῶς καὶ κινουῦμαι καὶ λαλῶ καὶ συγγράφω; πέτραι, διαρράγητε πενθικῶ κρότῳ· ὄρη, διαθρύβητε θρηνώδει μέλει· στέναξον, ἡ γῆ, καὶ βόησον ἐκ βάθους· κἂν μὴ στενάξειν φυσικῶ λόγῳ δύνη, ἦχόν τινα πρόπεμψον ἐκ τῶν πυθμένων· τὰ δένδρα κόψον οἷα λαμπροὺς βοστρύχους, ἄνθην ἅπασαν κεῖρον ὡς πλοκαμίδας. ἡ γὰρ σεβαστὴ καὶ πρὸ τῆς τύχης γένει λεπτῶς, ἀμυδρῶς, ἐσχάτως ἀναπνέει· τὸ μουσικὸν δὲ καὶ θεηγόρον στόμα σιγῇ κατέσχευ ὑστάτης ἀφωνίας· ἅπαν τὸ κάλλος, ἡ μελιχρὰ τερπνότης, ἡ τῶν ῥόδων ἔμψυχος ἐν γνάθοις χάρις νῦν ὠχρίασις, νῦν ἀφοίνικτος μένει. ὁ νοῦς ἐκεῖνος ἐφθάρη πρὸ τοῦ τέλους, ἡ συστροφή δὲ τῶν φρενῶν ἀπερρῦη, τὰ δὲ βλέφαρα τῶν φαινῶν ὀμμάτων πρὸ τῆς θανῆς τέτηκεν ἠτονημένα.

Θρηνοὶ δὲ κύκλω καὶ στεναγμοὶ καὶ γόοι, θρύψεις παρειῶν καὶ σπαραγμοὶ τῆς κόμης τῆς μητρὸς αὐτῆς, τοῦ ποθητοῦ συγγόνου, γνωστῶν, συνήθων, συγγενῶν καὶ γνωρίμων· καὶ πάντα κωφὰ ταῦτα τῇ προκειμένῃ. μήτηρ δὲ καὶ πρὶν τῷ πάθει κρατουμένη καὶ τῇ θυγατρὶ πάντα συννεκρουμένη, ἐπεὶπερ εἶδε τὴν καλὴν ἀηδόνα τὴν μουσικὴν ἀφωνον ἀψύχῳ μέλει, ψυχορραγοῦσαν καὶ πνέουσαν ἐσχάτως, ὄρνις καθῶσπερ τῶν τέκνων τεθυμένων, τρύζουσα καὶ γοῶσα καὶ μυκωμένη καὶ τὴν κόμην πάττουσα πάντοθεν κόνει τοιάσδε φωνὰς σὺν στεναγμοῖς ἠφίει· «ὦ τέκνον ἠδύ, τέκνον ἠδονῆς γέμον, σπλάγχνων ἐμῶν γέννημα δυστυχεστάτων, τίς ἦρπασέν σε τῆς ἐμῆς νῦν ἀγκάλης; τίς ὡς στάχυν πρόωρον ἐξέκοψέ σε, τίς ὡς βότρυον ἄωρον ἐτρύγησέ σε; τίς ἔσβεσέν μου τὴν νοητὴν λαμπάδα, ἐμῶν δ' ἀπημαύρωσε φῶς, φεῦ, ὀμμάτων; σαρκῶν ἐμῶν στήριγμα γηραιῶν μόνη, χεῖρ, ὄμμα καὶ ποὺς καὶ καλὴ βακτηρία, ψυχὴ, πνοὴ ζωὴ τε, νοῦς καὶ καρδία, ποῦ νῦν ἀπέρχη σὴν ἑῷσα μητέρα; ὦ κῦμα διπλοῦν συμφορῶν ἀμηχάνων, ἦνεγκα πρὶν στέρησιν ἀνδρὸς φιλτάτου, τομὴν μέλους, φεῦ, ἡμιθανῆς δ' ἦν βίῳ· ἐν σοὶ δ' ἐπέζων, ἀλλὰ νῦν, ὦ τοῦ πάθους, καὶ σοῦ στεροῦμαι, τῆς πνοῆς καὶ καρδίας. καὶ νῦν ἄπνους, ἄψυχος εἰμὶ τῷ βίῳ. ἐγὼ μὲν, ὦ θύγατερ, εἶχον ἐλπίδας γηρωκομηθῆναι με πρὸς σοῦ, φιλτάτη, κόλπῳ τε τῷ σῶ καὶ ποθηταῖς ἀγκάλαις πνοὴν ἀφεῖναι τοῦ βίου τὴν ἐσχάτην. σὺ δ' ἀλλ' ἐμοὶ τέθνηκας ἢ ζῆν ἀξία τῇ καὶ τεθνάναι προσδοκωμένη πάλαι. τί καὶ γὰρ οὐ τέθνηκα σοῦ πρώτη, τέκνον, γηραιά, παντάλαινα, ῥυτίδων ὄλη; ὦ δυστυχῆς δύσμητερ, οἰκτρὰ κοιλία, κἂν εὐθέως ἔδοξας εὐτυχεστάτη περιστερὰν τέξασα κεχρυσωμένην. φεῦ ὠδίνων, φεῦ τοῦ παναθλίου τόκου. ποῖόν τι πρῶτον κλαύσομαι καὶ δακρύσω, ποῖον δ' ἀφήσω, θύγατερ, σῶν χαρίτων ἄκλαυστον, ἀθρήνητον, ἔξω δακρύων; τὴν ἔμφυτόν σου καλλονὴν τῆς καρδίας; τὴν ἐκτὸς εὐπρέπειαν; αὐτὰς τὰς φρένας; τὸ συμπαθές σου, τὸν φιλεύσπλαγχνον τρόπον; τὴν εἰς ἐμὲ πρόνοιαν ἀκριβεστάτην; ἀμαρτίαν ἤμαρτες, ὦ Χάρων, ξένην ἐμοῦ προπέμψας εἰς ἄδην τὴν φιλτάτην· εἰ γὰρ θερίζειν τοὺς

βροτούς ἐπετράπη, ἔργον θεριστοῦ πράττε· τὰς λευκὰς τρίχας ὡς λευκὸν ἐκθέριζε τοῦ βίου στάχυν. τί καὶ πρὸ καιροῦ τοὺς ἄωρους ἐκτέμνεις; εἰ δ' ἐκθερίζεις ἀλληνάλλως, ὡς θέλεις, κἂν ἄρτι με πρόρριζον ἐκκόψας λάβε καὶ συγκόμιζε τῇ θυγατρὶ πρὸς τάφον καὶ σωρὸς ἔστω σου βροτοκτόνου θέρους μήτηρ ὁμοῦ καὶ τέκνον, ἄμβροτος στάχυσ.» Μήτηρ μὲν οὕτω μητρικῶς κινουμένη ἀνωλόλυξεν, ἐστέναζεν ἐκ βάθους, πέμπουσα κρουνοὺς αἰμοφύρτων δακρύων καὶ τὴν κλίνην βρέχουσα καὶ τὴν φιλάτην τοῖς φυσικοῖς λούουσα λουτροῖς ἐν τέλει. ὁ σύγγονος δὲ Ῥωμανὸς τῆς κειμένης, γερουσίας ἢ δόξα, συγκλήτου κλέος, ἀνήρ τὰ πάντα καὶ φύσει καὶ καρδίᾳ, νέος τὸ σῶμα, τὰς φρένας δὲ πρεσβύτης, ἐκεῖθεν αὐθις ἀντεδάκρυε πλέον, βρυχώμενος μὲν ἐκ βάθους ὡσπερ λέων καὶ τοῖς στεναγμοῖς ἦχον ἐμποιῶν μέγαν, ὡς δ' ἐμπνεοῦση προσλαλῶν τῇ κειμένῃ· «ὦ πάντα μοι, δέσποινα, δόξα καὶ κράτος, κοινὸν γένους στήριγμα, κοινὴ καὶ χάρις, ζωῆς ἐμῆς ἔρεισμα, τοῦ βίου στυλε, ὦ θάρσος, ἐλπίς, τῶν ἐμῶν οἴκων κίον, ὦ πάντα ταῦτα καὶ πλέον ποθουμένη, ἔσβης ὁ λαμπτήρ τῆς ἐμῆς παρρησίας, ἔσβης τὸ καλλώπισμα τῆς οἰκουμένης, ἢ τῶν πενήτων ἄρτι χεῖρ ἀπερρύης, ὁ κοινὸς ὄρμος τῶν ζάλαις στροβουμένων τῇ τῆς τελευτῆς προσβολῇ διεφθάρης. ἅπαντα φροῦδα τῶν ἐμῶν τρυφημάτων, ἅπαντα τὰ πρὶν εὐτυχῇ μοι τοῦ βίου περιστροφῆν πέπονθε δυστυχεστάτην. μάτην ἐγὼ ζῶ σοῦ λελειμμένος μόνος. ἢ φάρμακόν τις ἢ ξίφος τομὸν δότω, ὡς ἂν συνεκπνεύσαιμι τῇ ποθουμένῃ· ποθῶ τὸν ἄδην ἀντὶ τούτου τοῦ βίου, ἐκεῖνο κρεῖττον τὸ σκότος τοῦ φωσφόρου· ἔχει γὰρ ὡς νύξ τὴν σελήνην τοῦ βίου, κἂν οὐ προλάμπῃ τῶν προλοίπων νερτέρων, σὺν τῇ σκιᾷ γε κείσομαι τῇ φιλάτῃ σκιά τις ἄλλη, κωφὸν εἶδωλον τάχα. ὦ δυστυχεῖς πρόπαππε, πάππε καὶ πάτερ, πολλὰς ἰδόντες πραγμάτων τρικυμίας καὶ συστραφέντες ὡς κλύδωνι τῷ βίῳ. ὦ δυστυχεῖς ἅπαντες, ἀλλ' ἐγὼ πλέον, φωτὸς στερηθεὶς ὀμμάτων καὶ καρδίας, ζωῆς δὲ μᾶλλον καὶ ψυχῆς ψυχεμπνούου, καὶ δυστυχῶς ζῶν, νεκρὸς ἄψυχος πνέων· εἴ τις τομὴν ἤνεγκε κυρίου μέλους, τὴν συμφορὰν ἤνεγκα μετρίῳ πάθει· κἂν οὐσίας πάσης τις ἐξένωσέ με, πρὸς οὐδὲν ἂν ἤλγησα· πάντα γὰρ κόνις· κἂν εἰς ξένην γῆν ἤλασεν τῆς πατρίδος, κἂν πᾶσαν ἄλλην ἀντεπήνεγκεν βίαν βυθῷ καλύψας καὶ κατακλείσας σκότει, τῆς σῆς τελευτῆς εὐθύμως προειλόμην· πλὴν ἀλλὰ μὴ κάλυπτε, γῆ, τὴν συγγόνην, ἕως με νεκρὸν αὐτόκλητον συλλάβης. οὐς μία γὰρ ὥδινε γαστήρ συγγόνους εἷς καὶ τάφος κρύψει τῷ κοινῷ τέλει.» τούτους ἐκεῖνος τοὺς ὄδυρμους συμπλέκων καὶ δακρύων ῥοῦν ἄσχετον καταρρέων τὴν τῆς θαλάσσης εἰκόνιζε πλημμύραν, ζώνην τε τὴν σφίγγουσαν αὐτὴν κυκλόθεν ταῖς χερσὶν ὡς σκίασμα τῆς σαρκὸς φέρων ἔλουε τοῖς δάκρυσιν ὑετοῦ δίκην ὄρων τε πυκνῶς καὶ τιθεὶς τὴν καρδίαν αὐτὴν τε κινῶν τὴν ἀναίσθητον φύσιν εἰς θρήνον, εἰς ἄμετρα ρεῖθρα δακρύων.

Οὗτοι μὲν οὕτως ἀντεθρήνουν ἐν μέρει καὶ τοῖς στεναγμοῖς ἀντεπήχουν εἰκότως· ὁ δεσπότης δέ, γῆς ὁ λαμπρὸς φωσφόρος, τῆς συμφορᾶς τὸ κύμα τῇ ψυχῇ φέρων τὴν ἀθρόαν στέρησιν ἐν νῷ τε στρέφων, στροβούμενος δὲ τοὺς λογισμοὺς τῷ πάθει, πῶς ἐκ μέσων ἤρπαστο τῶν ἀνακτόρων, ἢν εἶχεν ἔνδον τῆς ἑαυτοῦ καρδίας, πῶς ἐξαπέπτυ, πῶς ἀπῆλθεν ἀθρόον, ἢν ὡς νεοσσὸν εἶχεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις, ἔσπευδε μὲν φρόνημα γενναῖον φέρων τὴν συμφορὰν ἄριστα καρτερεῖν μόνος, νικώμενος δὲ τῷ τυραννικῷ πάθει λεπτῶς ἀνεστέναζεν ἐκ ψυχῆς μέσης, ὄρων τε ταύτην ὑπίαν προκειμένην ἄπνουν, ἄφωνον, μηδαμῶς κινουμένην, ἀπάρχεται, φεῦ, πενθικωτάτων λόγων· «φῶς σήμερόν μοι σβέννυται τῶν ὀμμάτων, ὀφθαλμὸς ἔνδον ὁ βλέπων τῆς καρδίας, αἰαῖ, τυφλοῦται καὶ καλύπτει με σκότος· βέλη πικρὰ κεντοῦσι τῆς ἀθυμίας. ὦ ποῖαν εἶδες, ἦλιε, τραγωδίαν· ὦ ποῖος ἔσβη λύχνος ἀκροφειγίας. ποῦ μοι τὰ πολλὰ τῶν νοημάτων τέλη, ἢ φροντίς, ἢ μέριμνα τῶν ἐμῶν πόνων, δι' ἢν ἐκαρτέρησα πολλὰς φροντίδας; δι' ἢν ὑπέστην θλίψεων καταγιγίδας; ποῦ νῦν ἀπῆλθε πάντα; ποῦ νῦν ἐκρύβη; αἰαῖ τὰ δεινὰ τῆς ἀειστροφου τύχης, αἰαῖ τὰ ρευστὰ τοῦ

πολυπλάνου βίου. οἴμοι, τί πράξω; πῶς διάξω τὸν βίον ἄψυχος, ἄπνους, παντελῶς παρειμένος; ποῖον παρηγόρημα τῶν πόνων λάβω; ποίαις ἐπωδαῖς τὴν ἀθυμίαν σβέσω; γῆ, μὴ καλύψης σῶμα τῆς ποθουμένης· κἂν συγκαλύψης, μὴ μαράνης τὴν φύσιν, μὴ σῶμα κοινὸν τοῦτο δέξῃ καὶ κόνιν· φύλαττε τὸ πρόσωπον, ὡς κάλλους ἔχει· τὸ λαμπρὸν αἰδέσθητι τῶν μελῶν ὄλων· ἄγαλμα ταύτην καὶ τεθαμμένην φέρε· τῶν ὀμμάτων τὰ κύκλα μὴ διασπάσης, λαμπρὰς βολὰς ἔχουσιν ἔνδον ἀκτίνων· τὸ μουσικόν τε τῆς ἀηδόνης στόμα τήρει μεμυκός, Ὀρφέως ἔχει μέλη· τῶν βοστρύχων τὸ πλέγμα μὴ διαζάνης· θησαυρὸν ἔσχες, οὐχὶ νεκρὸν σαρκίον· ὄλον καλῶς φύλαττε τῷ δεδωκότι. οἴμοι, τί φάσκω; πεπλάνημαι τοῖς λόγοις· ἢ τοῦ πάθους ρύμη με πρὸς κρημνὸν φέρει. οὐκ ἔστι μοι φῶς, οὐ πνοὴ καὶ καρδία, συνερρῦη τὰ πάντα τῇ ποθουμένη· τὸ στέμμα μοι χοῦς, τὸ κράτος λεπτὴ κόνις, ἔν μοι ποθεινόν, ἔν παρηγόρημά μοι· ὁ τύμβος ὁ κρύπτων σε· τοῦτον ἂν βλέπω, παρηγοροῦμαι, ψυχαγωγοῦμαι τάχα. τί μοι τὰ λαμπρὰ τῶν κατασκευασμάτων; εἰς γῆν ἅπαντα τῷ τάχει συμπιπτέτω· ὁ χρυσὸς ὡς χοῦς, ἢ γλυφὴ τῶν μαργάρων λίθος τραχὺς μοι νῦν λογίζεται μόνον· εἰς μοι λίθος κάλλιστος, ὠραῖος πάνυ, ὁ συγκαλύπτων σόν, σεβαστή, σαρκίον· τὰ δ' ἄλλα μοι χοῦς καὶ κόνις καὶ σαπρία.» Ἐπίσχες, ὦ κράτιστε γῆς ὄλης ἄναξ, στήσον τὸ ρεῦμα τῶν ἀμέτρων δακρῦων, παύου στενάζων, στήθι συγκεχυμένος καὶ βλέψον, ὡς χρή. γνῶθι τὴν ἡμῶν φύσιν, ὡς οὐδὲν ἔσμεν πλήν κόνις κεχρωσμένη· ζωὴ δὲ καὶ θάνατος ὡς πύλαι δύο, μέσον δὲ τούτων ὁ βραχὺς οὗτος βίος. οὐδεὶς διῆλθε τὴν πύλην τῆς εἰσόδου, ὃς οὐ παρήλθε τὴν πύλην τῆς ἐξόδου. καλὴ μὲν ἢ θανοῦσα καὶ (τίς οὐ λέγει;) πασῶν γυναικῶν ἀκριβῶς ὑπερτάτη, θνητὴ δὲ πάντως, καὶ τέθνηκε τῷ βίῳ, ὡς Ἀβραὰμ πρὶν, ὡς ὁ Μωσῆς ὁ γνόφω ἰδὼν τὸ θεῖον τῆς ἀληθείας φάος, ὡς Χριστὸς αὐτός, τῆς πνοῆς ὁ δεσπότης, ὡς ἡ τεκοῦσα τοῦτον ὠδίνων δίχα. οὕτω πέφυκε τῶν ρεόντων ἢ φύσις, οὕτω πέφυκεν ἢ παρούσα λαμπρότης. τί καινόν, εἰ τέθνηκεν ἢ θνητὴ φύσις; τὸ σῶμα χοῦς πέφυκεν εἰκονισμένον, ἢ γῆ δὲ μήτηρ καὶ πάντα καταρρέει πρὸς γῆν, ἀφ' ἧς εἴληφε πρὶν τὴν οὐσίαν. τί ταῦτα φάσκω; βλέψον ἀκριβῶς, ἄναξ, εἰς πᾶσαν αὐτὴν τὴν ὀρωμένην κτίσιν καὶ γνῶθι, πῶς ἔχουσι φυσικοῦ λόγου, πῶς ζῶσι καὶ θνήσκουσι πάντα κυκλόθεν· βλέπεις τὰ δένδρα σήμερον τεθηλότα, ἀλλ' αὔριον ρέουσιν ὡς τεθηκότα. πίπτει τὸ φύλλον οἷα θριξὲς ἐκ τῶν κλάδων· ζωῆς ἐκεῖνα, ταῦτα τοῦ κοινοῦ τέλους. τὸν λαμπρὸν ἄθρει καὶ φαινὸν φωσφόρον, πῶς ζῆ τὸ πρῶτον ὡς ἀείζωος φύσις, λάμπων ἔφωσ λαμπαδουχίαις ξέναις, ἔπειτα θνήσκει πρὸς δύσιν καταστρέφων καὶ κρύπτεται, φεῦ, καὶ καλύπτεται κάτω τὸ λαμπρὸν ὄμμα γῆς ὁμοῦ τε καὶ πόλου. ἢ δ' αὖ σελήνη ζῶσα πολλάκις μόνη τοσαυτάκις πέφυκε θνήσκειν καὶ ρέειν, ἐκλείψων πάσχουσα μυρία πάθη. τῶν ἀστέρων ἕκαστος οὕτω τυγχάνει. καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ τῇ φύσει ξένον, εἰ σὺν σελήνῃ, σὺν φυτοῖς, σὺν ἡλίῳ ἢ σὴ σελήνῃ καὶ φυτὸν καὶ φωσφόρος ἀπῆλθεν, ἐξέρρευσε τούτου τοῦ βίου. μὴ πολλὰ μέμφη τῇ τελευτῇ, γῆς ἄναξ, εὐεργέτης πέφυκε κοινὴ τῇ φύσει· ἄγει πρὸς ὕψος τῆς παλαιᾶς ἀξίας, ἄγει πρὸς αὐτὸ τῆς Ἐδέμ τὸ χωρίον, ἀφ' οὗπερ ἐρρίφημεν ἀπροσεξία. τομὴ πέφυκεν ἐμπαθῶν κινήματων, τὴν τῶν κακῶν ἴστησιν ἄσχετον ρύμην. οὐ παντελής πέφυκε τοῦ ζῶντος λύσις, διάστασις μικρὰ δὲ τῶν ἠνωμένων· ψυχὴ γὰρ ἔστι καὶ λυθέντος σαρκίου καὶ μᾶλλον ἀνθεῖ ζῶσα κρείττονι τρόπῳ. τί καὶ ταράττη καὶ στρέφη τὴν καρδίαν, ὡς τὴν ποθητὴν οὐκ ἔχων οὐδὲ βλέπων; οὐχ ὡς ἀχλὺς ἀπῆλθεν οὐδ' ὡς περ νέφος, οὐχ ὡς ὀμίχλη παντελῶς ἀπερρῦη, ἀλλ' ἔστι καὶ ζῆ καὶ βλέπει τὸν δεσπότην καὶ σοὶ νοητῶς συλλαλεῖ καὶ συμμένει. καὶ ταῦτα φωνεῖ· «παῦε τῶν ὀδυρμάτων.

Οὐ παντελῶς λέλοιπα τὴν σὴν καρδίαν οὐκ ἐσκεδάσθην ὡς καπνὸς πρὸς ἀέρα, ἀλλ' εἰμὶ καὶ πάρειμι γνωστικῶς τρόπῳ. ἀφεις δὲ θρηνεῖν τὴν λύσιν τοῦ σαρκίου, μνήσθητί μου νῦν τῶν ὑπὲρ σοῦ φροντίδων, πολλῶν μεριμνῶν καὶ πόνων ἀνευδότης, ἃς ἐν ξένη γῆ συμπαροῦσά σοι μόνη ἐκαρτέρουν ὡς πύργος, ὡς στερρὰ

πέτρα. μνήσθητι δούλης, ἀλλὰ καὶ ποθουμένης, καὶ τὰς ἀμοιβὰς νῦν πάρασχε μοι πλέον. ψυχὴν ἐμὴν τίμησον εὐσπλάγχνοις τρόποις· ἐξιλεοῦ μοι δωρεαῖς τὸν δεσπότην, λαμπροὺς μεσίτας ἔργομόχθους εἰσάγων πτωχῶν πενήτων χεῖρας ἐστενωμένους· θνητὴ γὰρ οὕσα καὶ ρεούσης οὐσίας καὶ πρὸς τὸ φαῦλον εὐκόλως κινουμένης ψυχὴν κατεσπίλωσα τὴν ἐμὴν πάλαι· ἦν οὐδὲν οὕτως λευκάναι κατισχύει ὡς χεῖρ πλατεῖα δωρεῶν καὶ χαρίτων. ἔπειτα τὴν γραῦν τὴν ἐμὴν, φεῦ, μητέρα γηρωκόμησον καὶ γενοῦ βακτηρία σαρξὶ ρυείσαις ἐκ χρόνων τε καὶ πόνων. ψυχῆς δ' ἐμῆς φρόντισμα τῶν πάντων πλέον, τὸν σύγγονόν μοι Ῥωμανὸν νέον κλάδον ταῖς χερσὶ σου τίθημι, σοὶ λείπω μόνω· οὕτως ὄναιο σῆς, ἄναξ, σκηπτουχίας, οὕτως ὄναιο τοῦ κράτους καὶ τοῦ στέφους, ὡς τοῦτον ἔξεις ἀντιληπτικωτάτως. τὸν πάππον οἶδας καὶ τὸ πάππου παιδίον, τὸν φύντα τοῦτον, εὐγενεῖς πεφυκότας· τήρησον αὐτῶ τοῦ γένους τὴν ἀξίαν, φύλαξον αὐτῶ τὰς ἐφ' ἡμῖν ἐλπίδας, ναί, πάντα μοι πρὶν καὶ πάλιν, Μονομάχε, ἢ κληῖσις «ἢ πάγγλυκος ἢ ποθουμένη», καὶ χαῖρε καὶ φρόντιζε τῶν ἐνταλμάτων.» Ὡς οὖν ἐκείνης συλλαλούσης σοὶ πάλιν καὶ συμπαρούσης εἰς αἰὲ τῇ καρδίᾳ, ἀναψυχὴν, κράτιστε, θυμήρη λάβε. ἔπειτα ρίψον τὰς βολὰς τῶν ὀμμάτων, στρέψον δὲ τὸν νοῦν τοῦ πάθους ὡς ἐκ ζάλης εἰς τὸν φαινὸν τῶν ἀνακτόρων λύχνον, τὸ κοινὸν ἐντρύφημα τῆς οἰκουμένης, τὸ λαμπρὸν ἀγλαΐσμα τῆς ἀλουργίδος, τὸ τοῦ κράτους στήριγμα τῆς σκηπτουχίας, τὸ τοῦ στέφους ἔρεισμα τῶν ἀνακτόρων, τὸν πύργον ἢ τὸ τεῖχος ἢ καὶ τὴν βάσιν, Ζωὴν, τὸ καλλώπισμα γῆς τε καὶ πόλου. ἰδὼν δὲ πᾶσαν τοῦ προσώπου τὴν χάριν καὶ τὴν ἀπαστράπτουσαν ἀκροφeggiάν παρηγόρησον τὴν σεαυτοῦ καρδίαν. ὕπνου μέτασχε καὶ τροφῆς, σκηπτροκράτορ· ἔχεις γὰρ ὄντως τῆς τροφῆς ὑπηρετὴν τὴν ἐκ Θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν τοῖς κάτω, τὸ φαιδρὸν ἀγλαΐσμα τῆς Βυζαντίδος, τὸ σεμνὸν ἄνθος, τὴν γονὴν τῆς πορφύρας, Θεοδώραν, τὸ κάλλος αὐτοῦ τοῦ βίου. αὕτη τὰ πάντα σοὶ γενέσθω τῶ κράτει, ὑπηρετίς, δέσποινα καὶ πάλιν λάτρις. καὶ χαῖρε, λειμών, ἄστρον ἐψυχωμένον· καὶ σὺν Θεῶ, κράτιστε, τῶ σκέποντί σε ἄνασσε, βασίλευε τῆς οἰκουμένης.